

teix; també pot ser que la *-r-* no fos més que un retoc de l'amanuense; el seu imitador i amplificador L. d'Aversó posa com a consonants únics *cindria* i *síndria* (§ 1960), on aquell deu ser l'artifici arquitectònic i *síndria* no pot ser sinó el fruit. Recollit ja pel Busa-N. 1507: «*síndria*, specia de melo· melo *indicus*» (E-VIII-5.5).

En una disposició mallorquina de 1695: «Se ha considerat danyós a la salut el que a los minyons de quinze anys en avall se'ls venen malons i *síndrias* ---, no's venen malons ni *síndrias* --- malons y *síndrias* ---» (BSAL VIII, 394a), on la tercera vegada sorgeix la forma etimològica. Avui el mot és generalment conegut, i àdhuc usat, en tot el domini lingüístic, i pertot, segons crec, amb la *r*; *AlcM* no dóna altra pronúncia a cap dels dialectes¹ Sense *-r-* es deu haver usat a Eiv., segons una cobla popular «yo no't dic que siguis *xindrí* ni que pareguis meló, / que lo que 't manca d'alsada te sobra de ser redó», reco a Eivissa per a MilàF (Romllo , 385.25)

Altres hi ha avui *xindrí* a Eivissa (segons el *Bolletí del Dicc d l L C*, XIII, 32), i el mateix vol dir PzCabr. («*chindria*: sandí»), *síndria(a)* a Menorca (Camps Merc , *Folk* I, 271, resposta a l'endevinalla, que hem citat a DINTRE, III, 139b28); *síndria* és la forma usual a Bna i la major part del Princ. (1911 ---) «--- No és molt vermella, però --- —Va' enque només sia per refrescà 'l ventre· en sent sucoses les *cíndries*!», Pons Mass. (*Auca de la Pepa*, v, 59) Però *síndria* amb *š* en general a totes les comarques gironeses [Girona, 1912 ---], arribant fins a Blanes (1913), StPolM (1914 ---) i àdhuc Arenys (cita d'Espriu en *AlcM*) variant aquesta, de poca importància (cf. *xuliar*, *ximble*, *ximot* etc.).

No és un nom usat pertot: la major part dels valencians en diuen *melons d'Alger* (Renat, «El Camí», 14-iv-34), cosa que tinc ben confirmada de l'Horta i la Ribera almenys; en el Baix Cinca, altra zona de conreu intens del fruit, són *melónz de rjóro* Massalcoreig (1935), on els melóns els designen com a «melons de *krestú*» i consideren que *síndries* és cosa de Lleida. Arriba fins a Calaceit, en una variant deformada, *sínia*, però a Maella i a Calaceit mateix ja en diuen *mèla d'àngua* (Casac. 1923).

En tot cas la forma *síndria* era general entre els catalans mediterrànics a la fi de l'E. Mj, puix que del cat ha passat manllevat al sard i sic. *síndria* (per més que allí alguns ho apliquen al 'cogombre' [?], segons MLWagner, *Arch Stor Sardo* III, 392) I la forma amb *-r-* s'estén (si bé allí amb l'accentuació castellana), a diverses parts d'Andalusia (AlcVenceslada, s. v. *acendria* i *asendria*)

És ben conegut el país de Sind, en la part musulmana de la Índia, part deçà de l'Indos, avui pertanyent al Pakistan: és de llengua àrio índica, però ha tingut vida intensa des d'antic en el món islàmic (d'allà era el savi Al-Arabí) L'etimologia està ben establerta en àrab Ibn al-Haixxà, savi magrebí del S. XIII deia que el *dullá* és el *batih* *hndí* (o sigui 'ALBUDECA de la Índia') i *síndi* (o sigui del Sind) En la versió

llatina del Calendari de Córdova del Rabí ben Zaid, feta en el S. XIII, es llegeix que el mes d'agost «fit bona *adulaba* [nom de la síndria en àrab clàssic], et est *sandía*»; *Palc* (Granada, 1505) ja ho registra amb l'accent reculat (segons la llei de l'àrab vulgar en els adjectius d'aquesta estructura) i en la forma femenina *cíndia* (clàssic *síndiya*), corresponent al nom d'unitat: *batih* *síndiya* Cf. Dozy (*Gloss*, 339; *Suppl* I, 692a). En l'Amèrica Austral (des de l'Uruguai fins als Andes cuyans) el mot s'accentua *sándia* (DECH v, 147a45-55), a la manera catalana.

El que no s'ha explicat fins ara és la *-r-* que s'hi introdueix en català i a Andalusia L'explicació fonètica que insinuava jo en el DECH, 147a10-15, partint d'un diminutiu cast *sand(r)ihuela*, és inversemblant tractant-se d'un fet que és quasi només català. L'explicació crec que està en la semblança material amb un altre fruit d'horta, de la família cítrica: *cídra* o *cídrin*, del ll. CÍTRÈUS, per al qual veg DECH II, 67a5, a11 (cf. ací s. v. *citró*) En entrar l'àrab *cíndia* en llengua romànica, s'hi trobà amb aquest mot ja conegut des de temps romans, i se li contagià la seva *r* De fet tenn testimonis que fins i tot es donà a la síndria el nom de *cídrin* o *cídris*, diu el valencià Sanelo, c l'any 1800, afegint-ho com a informació personal i oral al marge del seu *Ensayo*. «*cíndries*: se dice son *zandús* en Bna., i en Mall *cídris* i *cídrin*» (f° 49r2). Per Gulsoy (*Sanelo*, p 311) sabem que J. Taraçona (a. 1580) va canviar *cíndries* dels *Furs de València* en *cídris* (*Institucions del Furs*, 113). S'ha cregut que aquestes formes sense *n* eren errònies, però és clar que l'error està en aquesta suposició.

A Menorca segons *AlcM* el mot s'usa popularment per 'closca, cap de persona'; sembla que també vingui d'aquí un men. **xandrí*, que no veig recollit enlloc, i només el trobo en el *Folk* Men de Camps Merc, entre les dites proverbials: «cada u a ca-seva s'entén, cada u fa 's seu *xandrís*» (I, 289), doncs aparentment 'fer la seva, sense empatx', fr *n'en faire qu'à sa tête* És veritat que *AlcM* com a formes balears del nom de la síndria només en recull amb accent a la inicial, *síndria* a Men i *šíndria* a Eiv. (cf. supra), per més que hi hagi *sandía* amb accent final en castellà, andalusí i àrab.

DERIV : *Síndria* *Síndria* *Síndria* [S xv, DAG].
Síndria. *Síndria*

¹ No crec que tingui cap fonament la forma *síndria* que *AlcM* atribueix a Lledó (Alt Emp): és evidentment cosa d'algun foraster no empordanès que ultracorreguix, sabent que allà diuen *cenra* per *cedra*, però això no ho fan els empordanesos amb tots els mots, i en aquest jo no sé que s'hagi pronunciat sense *r* mai ni enlloc; que és cosa infundada ho prova també el fet que a tota aquella part del Princ. es diu *síndria* amb *š*, cosa que aquest turista no devia saber. la *d* és etimològica en aquest mot, com en *endreçar*, *mandra* etc., que ningú no ha pronunciat sense *-d-*, a l'Emp. ni enlloc.

SÍNDRIA, II, 'bastida que forma part d'una volta', variant (vol II, 713a13ss) de CINTRÀ, ja ben estudiat